

Les onderwerp	Niveau 1: Niet voldoende aanwezig	Niveau 2: Aanwezig, onderbouwing niet altijd duidelijk	Niveau 3: Aanwezig en goede onderbouwing	Niveau 4: reflectie en voortschrijdend inzicht
Gekozen vraagstuk	Het vraagstuk is niet helder afgebakend en onduidelijk beschreven.	Er is een vraagstuk gekozen maar het is nog niet duidelijk wat het precieze onderwerp van dit vraagstuk is.	Het vraagstuk is helder en duidelijk afgebakend. Er is een duidelijk, specifiek onderwerp gekozen.	
Stakeholderanalyse	Er zijn weinig relevante stakeholders ¹ opgenomen in de stakeholdermatrix. Niet alle stakeholders zijn juist ingedeeld op basis van hun invloed en belang. Geeft geen verklaring over de mate van invloed en belang van de stakeholders.	Er is een aantal relevante stakeholders opgenomen in de stakeholdermatrix. De stakeholders zijn juist ingedeeld op basis van hun invloed en belang. Kan van een aantal stakeholders de mate van invloed en belang van stakeholders eenvoudig verklaren.	Er zijn veel relevante stakeholders met uiteenlopende belangen opgenomen in de stakeholdermatrix. Alle stakeholders zijn juist ingedeeld op basis van hun invloed en belang. Kan de mate van invloed en belang van de stakeholders duidelijk verklaren.	Niveau 3 én Kan indien relevant nieuwe inzichten ² verwerken in de stakeholdermatrix door nieuwe relevante stakeholders op te nemen of minder relevante stakeholders te verwijderen.
Identificeren relevante variabelen	Niet alle opgeschreven variabelen in de systeemmap zijn daadwerkelijk variabelen. Er zijn niet bij elke relevante P ³ variabelen bedacht. Kan niet verklaren hoe de variabelen voortkomen uit de verschillende perspectieven.	Bij elke relevante P zijn een paar variabelen bedacht in de systeemmap. Sommige variabelen zijn onduidelijk beschreven. Onderbouwt eenvoudig hoe de variabelen voortkomen uit de verschillende perspectieven.	Bij elke relevante P zijn veel relevante, duidelijke variabelen bedacht in de systeemmap. Onderbouwt duidelijk hoe de variabelen voortkomen uit de verschillende perspectieven.	Niveau 3 én Kan beargumenteren waarom bepaalde variabelen en perspectieven wel of niet in de systeemmap zijn opgenomen.
Gedragspatroongrafiek	De gedragspatroongrafiek ⁴ is niet overzichtelijk. Onduidelijk hoe de	De gedragspatroongrafiek laat overzichtelijk de veranderingen van	De gedragspatroongrafiek laat overzichtelijk de veranderingen van	

¹ Stakeholders: Individuen, groepen mensen en organisaties die belang hebben in het vraagstuk

² Zorg dat je in je portfolio inzicht geeft in je argumenten om wel of geen nieuwe stakeholders op te nemen.

³ De drie P's: People (sociaal/cultureel perspectief), planet (ecologisch perspectief) en prosperity (economisch perspectief). Vanuit deze perspectieven kun je naar je vraagstuk kijken.

⁴ Gedragspatroongrafiek: Grafiek waarbij de veranderingen van één variabele over tijd zijn weergegeven.

	variabele wel of niet verandert over tijd.	een variabele over tijd zien. Kan nog niet duidelijk verklaren waardoor en hoe de variabele over tijd verandert.	een variabele over tijd zien. Kan duidelijk verklaren waardoor en hoe de variabele over tijd verandert.	
Relaties variabelen	Een aantal variabelen in de systeemmap is niet voldoende volgens een direct causaal verband ⁵ met elkaar verbonden. De 'same' en 'opposite' relaties kloppen niet bij alle relaties.	De variabelen in de systeemmap zijn volgens een direct causaal verband met elkaar verbonden. De 'same' en 'opposite' relaties kloppen nog niet bij alle relaties. Kan niet duidelijk verklaren waarom relaties een 'same' of 'opposite' effect hebben.	De variabelen in de systeemmap zijn met een direct causaal verband met elkaar verbonden. Er zijn correcte 'same' en 'opposite' relaties in aangegeven. Kan duidelijk verklaren waarom relaties een 'same' of 'opposite' effect hebben.	
Causale lussen	Er zijn onvoldoende causale lussen ⁶ geïdentificeerd om een duidelijk beeld te krijgen van het gedrag van het systeem. De dempende ⁷ en versterkende ⁸ lussen zijn niet juist weergegeven. Kan de versterkende of dempende werking van de causale lussen nog niet uitleggen.	Er zijn voldoende causale lussen geïdentificeerd om een redelijk beeld van het gedrag van het systeem te krijgen. De dempende of versterkende werking van de causale lussen is juist weergegeven. Kan de versterkende of dempende werking van de causale lussen eenvoudig uitleggen.	De geïdentificeerde causale lussen samen geven een uitgebreid beeld van de dynamiek in het systeem. In het verhaal is de versterkende of balancerende werking van de causale lussen duidelijk uitgelegd.	Niveau 3 én Kan met behulp van de causale lussen uitleggen hoe het systeem zich positief of negatief kan gaan ontwikkelen in de toekomst.
Hefboompunten en interventiepunten	Niet alle hefboompunten ⁹ zijn juist geïdentificeerd. De	De hefboompunten zijn juist geïdentificeerd. De meeste interventiepunten sluiten goed aan	Er zijn realistische interventiepunten gekozen die goed aansluiten bij de hefboompunten. Leerling kan	Niveau 3 én Kan verklaren waarom gekozen is voor deze specifieke

⁵ Direct causaal verband: Relatie tussen twee variabelen waarbij de ene variabele **direct** invloed uitoefent op de andere.

⁶ Causale lus: Een lus waarin allemaal variabelen die elkaar direct beïnvloeden op een circulaire manier met elkaar verbonden zijn.

⁷ Dempende lus: een causale lus waarin de variabelen elkaar afremmen en het effect van de lus dus ook afremmend wordt (**B**alancing loop).

⁸ Versterkende lus: een causale lus waarin de variabelen elkaar versterken waardoor het effect van de lus steeds sterker wordt. (**R**einforcing loop).

⁹ Hefboompunt: Een variabele die met een kleine verandering veel invloed uit kan oefenen op het systeem. Voorbeeld: Prijs van plastic .

	interventiepunten ¹⁰ sluiten niet allemaal goed aan bij de hefboompunten. Leerling kan niet uitleggen hoe deze bijdragen aan verandering in het vraagstuk.	bij de hefboompunten. De uitleg hoe de interventiepunten bij kunnen dragen aan verandering in het vraagstuk is onduidelijk, er wordt geen link gelegd naar het effect hiervan op een causale lus.	uitleggen hoe deze interventiepunten en bijbehorende hefboompunten een causale lus kunnen versterken en dus bij kunnen dragen aan verandering in het vraagstuk.	interventiepunten.
Onderzoeksvraag	Onderzoeksvraag sluit niet goed aan op een interventiepunt en is onduidelijk geformuleerd.	Er is een duidelijke onderzoeksvraag geformuleerd die goed past bij een interventiepunt. Uitleg hierover mist of is niet duidelijk.	Er is een duidelijke onderzoeksvraag bedacht die goed past bij een interventiepunt. Kan duidelijk uitleggen hoe het beantwoorden van deze onderzoeksvraag bij kan dragen aan het vraagstuk.	
Connectie vraagstuk en SDG's	Kan niet goed uitleggen hoe het vraagstuk verbonden is aan de SDG's ¹¹ . Er worden geen specifieke voorbeelden gegeven.	Legt eenvoudig uit hoe het vraagstuk verbonden is aan een of meerdere SDG's.	Legt gedetailleerd uit hoe het vraagstuk verbonden is aan meerdere relevante SDG's. In de uitleg is het duidelijk hoe het vraagstuk bijdraagt aan de SDG's.	Niveau 3 én Kan reflecteren op het onderlinge verband van de SDG's. In de uitleg wordt benoemd dat de SDG's invloed hebben op elkaar.
Connectie vraagstuk en ecologische en economische grenzen van de aarde	Kan nog niet uitleggen hoe het vraagstuk bijdraagt aan het binnen de sociale en ecologische grenzen van de planeet blijven ¹² . Er worden geen specifieke voorbeelden gegeven.	Legt eenvoudig uit hoe het vraagstuk bijdraagt aan het binnen de sociale en ecologische grenzen van de planeet blijven. Gebruikt een eenvoudig voorbeeld.	Legt gedetailleerd uit hoe het vraagstuk bijdraagt aan het binnen de sociale en ecologische grenzen van de planeet blijven. Gebruikt hierbij een uitgebreid voorbeeld.	

¹⁰ Interventiepunt: Een concrete actie die voor direct of indirect verandering in het hefboompunt kan zorgen. Voorbeeld: Belasting op plastic producten invoeren.

¹¹ Sustainable Development goals: De 17 doelen die zijn opgesteld om toe te werken naar een duurzamere toekomst.

¹² Donuttheorie: